

18. december 2012

Opfordring til beslutning om at nedsætte en atomaffaldskommission

Torsdag d. 29. november sendte vi – repræsentanter for borgergrupperne imod atomaffald fra Bornholm, Kerteminde, Lolland, Skive og Struer - et brev til Ministeren for Sundhed og Forebyggelse, Astrid Krag, med en opfordring om at nedsætte en bredt sammensat kommission eller i det mindste en ekspertgruppe med international repræsentation. Vi foreslog, at den skulle foretage en kritisk revision af den planlagte danske atomaffaldshåndtering og analysere de sikkerhedsmæssige, miljømæssige og økonomiske aspekter af de scenarier, der foreligger.

Vi foreslog endvidere, at en sådan kommission udover repræsentanter for de relevante myndigheder f.eks. kunne indeholde repræsentanter for de berørte kommuner, borgergrupper, miljøorganisationer og uafhængige internationale ekspertorganisationer.

Vores opfordring til ministeren skal ses i lyset af, at mange af de politiske partier og alle de potentielle værtskommuner for atomaffaldsdepotet har rejst tvivl om bæredygtigheden af den planlagte atomaffaldshåndtering. Det danske slutdepotkoncept er tillige blevet underkendt af internationale atomaffaldseksperter som f.eks. direktøren for *Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning*, MKG, den tidligere direktør for *Statens strålevern* i Norge og leder af det udvalg, der har stået for håndteringen af det norske atomaffald, samt en repræsentant for *Kärnavfallsrådet*, der rådgiver den svenske regering i spørgsmål om atomaffald.

Allerede samme dag afviste ministeren imidlertid vores forslag.

Dette finder vi forstemmende, al den stund man i USA, Storbritannien og Tyskland i situationer, der til forveksling minder om den danske, har nedsat uafhængige kommissioner eller ekspertgrupper, der skal vurdere og revidere den eksisterende atomaffaldshåndtering og komme med anbefalinger om, hvordan den kan forbedres.

I USA skrinlagde man i 2010 sine planer om at bygge et slutdepot til landets radioaktive affald og nedsatte en kommission, *The Blue Ribbon Commission (BRC)*, der skal bidrage med anbefalinger til en langsigtet løsning på håndtering og bortskaffelse af USA's anvendte atombrændsel og højradoaktive affald.

I Storbritannien nedsatte man i 2003 en *Committee on Radioactive Waste Management (CoRWM)*, hvis opgave er at rådgive myndighederne om håndteringen af det højradoaktive affald for at beskytte mennesker og miljø. CoRWM er en uafhængig kontrolmyndighed, der rådgiver regeringen både med hensyn til sikker mellemlagring og slutdeponering i dybe geologiske eller andre depoter.

Kommissionen skal sikre, at gennemgangen af valgmuligheder sker på en åben, gennemsigtig og inkluderende måde, der engagerer offentligheden og giver dem mulighed for at udtrykke deres synspunkter. I CoRWM sidder 13 uafhængige eksperter inden for forskellige områder for atomaffaldshåndtering, kernefysikere, civilingeniører, miljøeksperter, etc.

I Tyskland oprettede Forbundsministeriet for *Miljø, Naturbeskyttelse og Reaktorsikkerhed* i 1999 en uafhængig arbejdsgruppe, *AkEnd*, der sluttede sit arbejde 3 år senere. Alle tidligere beslutninger vedrørende undersøgelser eller opstart af et slutdepot for radioaktivt affald var blevet mødt med politisk modstand. AkEnds medlemmer var specialister fra forskellige geovidenskabelige discipliner såsom kemi, fysik, matematik, mineindustri, deponeringsteknologi, ingeniørvidenskab og offentlige anlæg.

Også i Sverige har man i modsætning til i Danmark uafhængige institutioner, der kontrollerer og kritiserer myndighedernes planer på atomaffaldsområdet. I 2004 oprettedes MKG som et samarbejde mellem *Naturskyddsföreningen* (den svenske naturfredningsforening) og *Fältbiologerne*. MKG er finansieret af Kärnavfallsfonden, som forvalter afgifter fra atomkraftindustrien. Samme fond støtter tillige *Miljörelsens kärnavfallssekretariat, Milkas*, der har eksisteret siden 2004. Milkas er opstået som et samarbejde mellem *Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen* og *Jordens Vänner*.

Selv efter uforbeholden kritik fra anerkendte internationale eksperter, der utvetydigt og uden reservationer har forkastet det danske slutforvaringskoncept for atomaffald, afviser sundhedsministeren imidlertid blankt tanken om at nedsætte en uafhængig ekspertinstans, der kan vurdere og kontrollere Dansk Dekommissionerings planer for et slutdepot.

Vores bekymring er, at uden nedsættelse af en atomaffaldskommission eller ekspertgruppe med international repræsentation får vi ikke den faglige second opinion, der er nødvendig for at kunne vurdere, om den danske atomaffaldsproces er blevet håndteret forkert. En strategisk miljøundersøgelse eller en VVM-redegørelse – der under alle omstændigheder er obligatoriske – vil ikke kunne levere det nødvendige grundlag for en sådan second opinion, eftersom man må forvente, at det materiale og de oplysninger, der allerede er lagt frem på Dansk Dekommissionerings hjemmeside, blot vil blive præsenteret i form, der tager sigte på at tilfredsstille de formelle krav, som stilles i forbindelse hermed.

Vi foreslår derfor flg.:

I betragtning af

- at mange af de politiske partier, alle de potentielle værtskommuner og tillige atomaffaldseksperter fra Sverige og Norge har rejst tvivl om bæredygtigheden af den planlagte atomaffaldshåndtering

- at slutdeponeringen af atomaffaldet kan have konsekvenser for sundheden, sikkerheden og miljøet i meget lang tid fremover
- et dansk slutdepot for atomaffald i givet fald, bliver det første, der bygges i verden
- at Folketingets beslutningsgrundlag B 48 fra 2003, der kun fokuserer på slut-, men ikke mellemdeponering, i lyset af internationale erfaringer ikke længere er tidssvarende

opfordrer vi de politiske partier i Folketinget til at pålægge regeringen at nedsætte en bredt sammensat kommission eller i det mindste en ekspertgruppe med international repræsentation, der kan foretage en kritisk revision af den planlagte danske atomaffaldshåndtering og analysere de sikkerhedsmæssige, miljømæssige og økonomiske aspekter af de scenarier, der foreligger. En sådan kommission kunne udover repræsentanter for de relevante myndigheder f.eks. indeholde repræsentanter for de berørte kommuner, borgergrupper, miljøorganisationer og uafhængige internationale ekspertorganisationer.

Mere specifikt kunne en ekspertgruppe eller en bredt sammensat kommission analysere og fremsætte anbefalinger i forbindelse med de flg. temaer:

1. *Etablering af et moderne mellemlager for atomaffald* med tilstrækkelig fysisk beskyttelse, der skal holde i ca. hundrede år. I løbet af denne periode bør atomaffaldet kortlægges og dokumenteres bedst muligt – hvad der ikke hidtil er sket - og sideløbende hermed får man mulighed for at trække på de bedste internationale erfaringer på atomaffaldsområdet med henblik på arbejdet med at undersøge mulighederne for at deponere det resterende langlivede mellemradioaktive affald.
2. *Etablering af en atomaffaldsfond efter svensk forbillede* med det formål at finansiere deponeringen af det radioaktive affald, så fremtidige generationer ikke bliver belastet, selvom et slutdepot måske først skal bygges på et senere tidspunkt. Her bør man undersøge muligheden for at hensætte midlerne til en fond, der er øremærket til finansieringen af depotet, således at finansieringen er på plads på det tidspunkt, hvor det oprindeligt var meningen, slutdepotet skulle stå færdigt. Desuden bør man undersøge muligheden for gennem fonden at finansiere medinddragelsen af de berørte kommuner samt miljøorganisationer i atomaffaldsprogrammet.
3. *En nærmere fastlæggelse af de langsigtede sikkerhedskriterier for slutdepotet.* Dansk Dekommissionering har tidligere henvist til Det Internationale Atomenergiagentur, IAEA's kriterier, men de er sat så lavt, at alle lande - selv de med meget lave miljøambitioner - kan være med. Danmark bør i stedet opstille mindst lige så strenge krav som de bedste udenlandske atomaffaldsprogrammer. Her giver det mening at sammenligne de danske planer med det mangeårige svenske arbejde med slutdeponering. I Sverige er der nemlig i de forskellige nuklearforskningsanlæg produceret samme type radioaktivt affald som på Risø.

4. *Afklaring af atomaffaldets farlighedsgrad.* Dansk Dekommissionerings slutdeponeringskoncept er af Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, som er en udløber af den svenske naturfredningsforening, Naturskyddsföreningen, blevet kritiseret for at bygge på forkerte forudsætninger, fordi det ikke i tilstrækkelig grad skelner mellem kortlivet og langlivet mellemradioaktivt affald. Det planlagte danske slutdepot skal være sikkert i op til 500 år, men i så fald kan kun det kortlivede lav- og mellemradioaktive affald placeres i depotet. Slutdepotet lever heller ikke op til de svenske sikkerhedsstandarder, først og fremmest fordi sikkerhedsanalysen ikke er grundig nok.
5. *Eksport af det højradioaktive affald.* På Risø ligger der for tiden ca. 230 kg bestrålet brændsel, som skal deponeres. Dette er højradioaktivt affald, der skal holdes adskilt fra alt det andet affald, men for hvilket der endnu ikke er fundet en løsning. Imidlertid findes der i forstudierne til Folketingets beslutningsgrundlag indikationer for, at det højradioaktive affald skal placeres samme sted som det lav- og mellemaktive atomaffald. I lyset af de svenske erfaringer er dette uacceptabelt.
6. *Valg af deponimetode.* Valget af den korrekte slutdeponimetode – et valg, der endnu ikke er truffet i Danmark - må komme før pladsvalget. Et depotprojekt må først fastslå, hvor sikkert det skal være og derefter vise det ved hjælp af et detaljeret koncept. Til dette koncept kan der derefter kobles krav til geologiske og hydrologiske forhold, som herefter vil være grundlaget for en dialog med de kommuner, der råder over egnede forhold.
7. *Afklaring af spørgsmålet om reversibilitet.* Hensynet til fremtidige generationer samt efterlevelse af forsigtighedsprincippet er vigtigt, hvilket taler for mellemlagring efterfulgt af et reversibelt slutdepot. Det er lettere at få accept af metodevalg samt indgå samarbejde med en kommune om deponeringslokalitet, hvis det er muligt at hente affaldet op igen, såfremt noget går galt, eller hvis bedre håndteringsmuligheder dukker op. Samtidig skal et slutdepot kunne forsegles, hvis der tages beslutning om det, og uden overvågning være fuldstændig sikkert på langt sigt. Kommende generationer må ikke blive udsat for risiko på grund af et ringe depotprogram med henvisning til, at det er vores generation, som må tage ansvaret på sig.
8. *Undersøgelse af muligheden for at indlede et nordisk samarbejde om atomaffaldsdeponeringen.* Sverige og Finland har langt mere erfaring på dette område, end vi har, og i Norge har man lignende problemer som i Danmark.

Borgergruppernes brev til sundhedsministeren d. 29/11 2012:

http://morads.dk/dk/PDF/presse/20121129_atomaffaldskommission.pdf

Link til den offentlige høring i Børssalen d. 22/10 2012:

<http://ing.dk/artikel/133426-se-hele-hoeringen-om-dansk-atomaffald>

Notat fra borgergrupperne til medlemmerne af

Folketinget: http://www.morads.dk/dk/PDF/Tid_til_timeout_for_det_danske_atomaffaldsprogram.pdf

International kritik af det danske slutforvaringskoncept:

<http://www.information.dk/318323>

Anne Albinus: Uafhængig Atomaffaldskommission – Ja Tak!, 15/12 2012:

<http://anne.eftertanke.dk/2012/12/15/uafhaengig-atomkommission-ja-tak/>

Venlig hilsen

Borgergrupperne imod atomaffald Bornholm, Kerteminde, Lolland, Skive og Struer

For nærmere oplysninger, kontakt:

Louise Haxthausen, Bornholm mod Atomaffald, 5696 8288, louise@haxthausen.dk

Bodil Waagensen, Lolland mod Atomaffald, 4082 0986, oleogbodil.waagensen@gmail.com

Torben Larsen, Kølstrup Sogneforening, 6539 1019, t19@mail.dk

Anders Rask, Foreningen Mod Radioaktivt Affald i Skive, 2971 7800, info@morads.dk

Bendy Poulsen, Thyholmgruppen mod Atomaffald, 2162 8031, bendylyngs@gmail.com